

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Eugen: LJUSGLIMTAR FRÅN STADEN.

MORGONBRIS

* OKTOBERNUMMER 1930 *

26:te årg.

Nummer 10

Pris 25 öre

Till arbete!

Denna ljuvliga sommar, synes nu på allvar lämna oss. Tiden är också inne härför. Därmed börjar även mötes- och föreningsarbetet bli intensivare. Vi kunna nu räkna med en sex, sju månaders oavbruten rörelse, för att hålla ihop lederna och värva nya anhängare och kämpar för våra intressen och idéer. Ty i våra kalkyler måste vi alltid taga upp en kolumn, för vad vi skola göra för att vinna nya medlemmar. Jämsides med vårt eget inväxande i rörelsen och utvecklande av de egenskaper och gåvor vi äga, för att på det mest rätta sätt tjäna de höga mål vi syfta till, få vi också lov att inrikta oss själva på agitationsarbetet. Mer och mer bliva vi förvissade om, att det är absolut nödvändigt att de stora skarorna av kvinnor inom arbetarklassen måste sluta upp även i de socialdemokratiska organisationerna och icke minst viktigt är det därvid att de ansluta sig till den socialdemokratiska kvinnorörelsen. Under de sista åren ha vi blivit den erfarenheten rikare, att agitationen bland kvinnorna får den bästa behållningen när nyanslutningen sker till kvinnoklubbarna. Men även inom dem brister det mycket ifråga om att taga hand om de kvinnor som efter ett föredrag känna sig manade att anteckna sig för medlemskap.

Att arbetarkommunerna ha ännu större underlåtenhetssynder på sitt samvete i detta fall, är intet försvar för bristen inom kvinnoklubbarna. Ingenting är oriktigare heller än att förlita sig på agitationsmöten för nyrekryteringen. Sådana möten bliva ju även allt sällsyntare. De större mötena och offentliga sådana som hållas, anordnas också numera med positivare innehåll, vilket dock inte hindrar att de förhöjas i andligt värde av entusiasm och hänförelse för våra idéer och sålunda verka stimulerande på samhörighets- och solidaritetskänslorna.

Många tecken tyda på att socialdemokratien, såsom småfolkets och de fattigare klassernas talesman, kommer att även i vårt land gå hårda tider till mötes. Men intet säkrare värn, mot attackerna och planerna på att söka försvaga oss äga vi, än den som inneslutes i en stark uppslutning i såväl de fackliga som politiska organisationerna. "Enighet ger styrka", omkring den parollen

har arbetarklassen samlats många gånger och gått framåt. Visserligen bliva förhållandena alltmånga komplicerade, varför troendets enkla maximer icke äro tillfyllest, utan måste inställningen till problemen fördjupas. Kunnighet och insikter fordras i hög grad i alla de frågor vi vilja befatta oss med. Vi få icke ett ögonblick förringa dess värde, då vi gå in för lösandet av de socialpolitiska frågorna.

De måste lösas så att de bliva ett verkligt värn för den arbetande klassen och befriar vardagen från den ständiga oros och otrygghetskänslan inför de oförevallade, men ständigt på lur liggande personliga och för familjen ödesdigra händelserna, såsom sjukdom, invaliditet, arbetslöshet, ålderdomssvaghet och bostadsbrist m. fl.

Vårt arbete måste därför inriktas på ett berikande av våra uppfattningar i hithörande spörsmål.

Intet tillfälle må därför försummas av klubbarna att ge medlemmarna upplysning. Men medlemmarna äro ju inga skolbarn, som ha att plugga in sitt vetande bildligt talat på skolbänken och sedan gå ut och bedöma klubbens verksamhet ensidigt efter vad som kunnat inhämtas där. Det är i stället vars och ens skyldighet att följa med och efter tid och förmåga själva sätta sig in i allt som rör våra strävanden. Då kunna vi ge varandra något i meningutbytet. Klubbens möten bliva härigenom mycket lärorikare och livligare än att alltid förlita sig på vad som kan erhållas av upplysning genom föredrag och föreläsningar inom klubben. Dessa skola s. a. s.

Innehållsförteckning:

- Till arbete* av S. V.
Arbetarhögskolan i Österrike. Esperantoart. av Marie Fessler.
Billig och dyr näring i våra födoämnen av d:r Bengt Hallberg.
Värner Rydén ur tiden av S. V.
Nutidsfrågor av H. F—d.
Människan. Dikt av Johannes Thapper.
A. B. F. går in för hemkulturens höjande av B. M—r.
Det är som att gå till fest av Disa Västberg.
Professorlig visdom av I. V.
Genombrottet. Följetong av Einar Mark.
En märklig man av A. V.
 Ref., notiser m. m.

komplettera våra kunskaper och öka dem.

Vi drista oss dock påpeka att arbetarkvinnorna läsa för litet, inte endast taget så där i allmänhet, utan även bland våra klubbmedlemmar. Det kanske är oriktigt att säga att de läsa för litet, men de läsa för litet av kunskapslitteratur, om vårt arbete, våra idéer, de stora frågorna, de dagspolitiska och framtidsspörsmålen, ävensom av skönlitteratur. Vad som rör sig av tankar i uppfostringsfrågor och uppordnandet av hemmets angelägenheter, av humanism och rättfärdighetsprinciper.

Detta är vad vi måste lära oss och eggas till i våra kvinnoklubbar. I den meningen böra de skola oss.

Ingen bör komma tom i hjärnan till ett klubbmöte. Alla som äga någon möjlighet böra gå till mötet beredda på att göra en insats.

* * *

Denna vinter måste ett ordentligt krafttag tagas för att vinna tillslutning. Kongressen närmar sig och vi ha strängt taget inte mer än denna vinters arbetsresultat kvar att lägga till grund för vår ställning i organisationsfrågan. Under 1929 gingo vi framåt. Början av 1930 har präglats av stor arbetslust och livlighet inom förbundet. Vi hoppas vid årets slut få se resultatet i en storartad höjning av medlemssiffran.

Det nya upp bördssystemet som förbundsstyrelsen förordade föregående år, hoppas vi även givit goda resultat ifråga om stabilitet i medlemsstocken.

Största vinsten ligger inte i endast ett febrilt ansträngande för anskaffande av nya medlemmar. Hand i hand måste de en gång inskrivna skötas om så att skäl inte finnes att "stryka" dem ur medlemsförteckningen. Från flera håll har också vitsordats att fluktuationen efter praktiserandet av förbundsstyrelsens förslag minskats betydligt.

Vi skulle därför vilja uppmana de klubbar som ännu inte vågat sig på denna metod för upp börd, taga fram cirkuläret därom, noggrant genomgå detsamma och så börja praktisera vad som föreslås.

När dessa rader läsas äro landstingsvalen slutförda, men resultatet icke ännu fullt känt. Om två år ha vi riksdagsvalen. Det är icke för mycket sagt om det säges, att vi redan i vinter måste lägga grunden till ett för socialdemokratin lyckligt val 1932.

Vi se nu åter vad vi ha att vinna av en frisinnad regering. Statsministern deklarerar den ena veckan att icke den sociala frågan kan tagas upp vid nästa års riksdag, en annan vecka är det ovisst om sjukförsäkringsfrågan kan bringas till lösning vid kommande riksdag. Förut ha vi fått reda på att frågan om moderskapskydd icke kan föras fram o. s. v. Som vi se ett ständigt uppskjutande — och som nu med frågor vilka i årtal varit under behandling och föreliggande väl utredda och i form av förslag.

Någon annan möjlighet föreligger således icke för det arbetande folkets män och kvinnor, om de vilja trygga sina levnadsförhållanden, än att systematiskt arbeta för en parlamentarisk majoritet som de äro säkra på ärligt vilja lösa dessa sociala problem.

Våra närmaste ansträngningar inom klubbarna blir därför att inrikta oss på upplysning bland arbetarkvinnorna om dessa ting. Den upplysningen kunna vi dock icke bibringa andra om vi inte skaffa oss själva nödvändiga kunskaper och insikter.

Programmet för vinterns arbete måste således bl. a. upptaga: Medlemmarnas inriktande på kunskapsökande, i första hand vad som är nödvändigt för meddelelse i agitationen.

Upptagande på klubbmötena till diskussion dagspolitiska och sociala frågor. Bildande av studiecirklar för skolning i elementära och tekniska ämnen och vad studieledaren ger anvisning på. Anordnandet av präktiga möten i samkvämsstil som ge god behållning för medlemmarna och värvar medlemmar. Detta endast några små fragmentariska anvisningar.

Söker var och en medlem efter förmåga bidra härtill kommer resultatet att bli glänsande. Må vi lova varandra ärligt bidra till ett sådant resultat.

S. V.

Se till att Morgonbris finnes till försäljning å alla möten och fester å Eder ort.

Arbetarhögskolan i Österrike.

Karaj kamaradinoj!

Jen mi volas iom rakonti pri nia laborista altlernejo. Nia partio instalas en iama imperiestra kastelo lernejon, en kiu estas gvidataj alterne diversaj internejoj.

La ĉefkurso estas la 6-monata laborista altlernejo, kian partoprenas ĉiuj 30 funkciuloj de la partio aŭ sindikatoj — inter ili ankaŭ virinoj. Krom diversaj aliaj kursoj okazos ĉiun duan jaron aŭtune 3-semajna lernejo internata por virinoj, la tielnomata "virina altlernejo".

En tiu lernejo estas sendataj virinoj, kiuj jam vizitis partiajn kursojn. Ili ricevas dum la 3-semajna internejo la lastan perfektigon. Aranĝataj estas prelegoj, labor-komunumoj, parolkursoj kaj vizitadoj. Kostojn pagas la partio. Unu partifunkciulino agadas kvazaŭ kiel dommastrino. Krome la partoprenantinoj ankaŭ elektas inter si konfidulinojn. La lernantinoj fariĝas dum tiuj tri semajnoj viv- kaj labor-komunumo kaj revenas spirite kaj korpe refortigitaj al siaj partilaboroj.

Krom tiu ĉi centra virina altlernejo estas aranĝataj en la provincoj lernejoj por funkciulinoj. En Wien tiuj ĉi kursoj okazas unu vesperon dum la semajno kaj daŭras duonan jaron. En la provincoj ili okazas dum kelkaj sinsekvaj tagoj — plej ofte en la semajfinoj kaj en formo de internejo, ĉar kunvenas virinoj el diversaj lokoj. En Stirio nunjare okazis tia interneja lernejo semajnfina dum 8 semajnoj, kiu tre bone sukcesis.

Kun socialista saluto, via

Marie Fessler.

Kära kvinnliga kamrater!

Jag vill här berätta något om vår arbetarhögskola. Vårt parti har inrett en skola i ett f. d. kejsarligt slott, i vilket försiggå kurser för olika grupper, vilka under skoltiden leva i internat.

Huvudkursen är den 6 månader långa arbetarhögskolan, i vilken deltaga 30 funktionärer från partiet eller fackföreningarna — bland dem också många kvinnor varje år. Förutom andra olika kurser hålles även varannat år på hösten en 3 månaders kurs med internat för kvinnor, den s. k. "kvinnliga folkhögskolan".

Till denna skola sändas kvinnor, vilka redan deltagit i partiets kurser. De få under 3-veckorsinternatet den sista kompletteringen. Det arrangeras föreläsningar, gemensamma arbetsuppgifter, talkurser och studiebesök. Kostnaderna betalas av partiet. En kvinnlig partifunktionär tjänstgör som husmor. Dessutom välja deltagarna bland sig förtroende "män". Eleverna bilda under de tre veckorna ett liv- och arbetsgemenskapslag och återvända andligt och kroppsligt utvilade till sitt arbete inom partiet.

Utom denna centrala kvinnliga högskola arrangeras på landsbygden skolor för kvinnliga funktionärer. I Wien hålles dessa kurser en kväll i veckan och räcka ett halvt år. På landsbygden händer ofta att kurserna äga rum under flera på varandra följande dagar — oftast i slutet av veckan — och då i form av internat, ty deltagarna äro i allmänhet från skilda platser. I Steiermark har sålunda i år en sådan veckoslutskola hållits under 8 veckor, vilken fick ett synnerligen gynnsamt förlopp genom internatet.

Med socialistisk hälsning eder

Marie Fessler.

En aktion för freden!

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet har världen över igångsatt en namninsamling för stödande av Nationernas förbunds avrustningsarbete. I skilda länder har man allt mer börjat inse vikten av att med en världsomfattande opinion stödja det internationella avrustningsarbetet.

I Sverige anordnas namninsamlingen genom en av Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet tillsatt kommitté. Listor och närmare upplysningar kunna erhållas antingen skriftligen eller genom besök å Internationella Kvinnoförbundets för Fred och Fri-

het filial, Lilla Nygatan 4, 4 tr., Stockholm, alla vardagar kl. 2—5 e. m.

Mände det nu bliva något av?

Regeringen har nyligen — för vilken gång i ordningen? — åter tillsatt en sakkunnigekommitté för utarbetande av ett nytt förslag till sjukförsäkring.

Bland de elva ledamöterna befinna sig åtskilliga av sjukkasserörelsens ledande män.

Andra kammarens talman, hr Bernhard Eriksson, och yrkesinspektisen, fröken Kerstin Hesselgren, äro också bland de utnämnda.

Billig och dyr näring i våra födoämnen.

För Morgonbris av d:r Bengt Hallberg.

II.

I en föregående artikel med samma rubrik som denna uppehöll vi oss nästan uteslutande vid frågan om köttets och de övriga animaliska produkternas näringsvärde jämfört med de vegetabiliska. Och vi kommo bl. a. till det resultatet, att köttets näringsvärde i förhållande till dess pris var ganska litet, köttet alltså dyrt.

Vi nämnde i samma artikel hursom varje födoämnes näringsvärde räknas i kalorier. Betydelsen av begreppet Kalori framgår enklast av följande liknelse: En hektoliter antracitkol ger, om man eldar upp en ångmaskin med den, flera gånger så mycket värme (= kraft eller arbete) i maskinen, som t. ex. en hektoliter barrved skulle giva. Man säger då, att en hektoliter antracit innehåller så och så många gånger flera kalorier, än en hektoliter barrved. I människokroppen förbrännas födoämnen, och det som bestämmer deras näringsvärde är det antal kalorier (= den värmemängd), som de vid sin förbränning utveckla. Vi funno i föregående artikel hursom ett kg. gryn innehöll mer än dubbelt så många kalorier, som ett kg. oxkött och då oxköttet dessutom var 5 ggr så dyrt som grynen, blir slutresultatet följande: För 100 öre få vi, om vi köpa oxkött, 640 Kal.; * om vi för samma belopp köpa gryn få vi däremot inte mindre än 6,800 kal., alltså mer än 10 ggr så mycket näring.

Nedanstående tabell är uträknad på grundval av medelpriser för hela Sverige under olika årstider. Den visar hur mycket "näringsvärde" (= huru många Kal.) man får om man inköper för 100 öre av de nämnda födoämnen. Många "dyra" födoämnen visa sig innehålla så mycket näring att de på det sättet i verkligheten bli jämförelsevis billiga, se t. ex. fläsk, kakao, choklad m. m. Men vanligtvis är det just de billigaste födoämnen, som även äro de näringsrikaste och därigenom bli ännu billigare. I all synnerhet visar tabellen vilket oerhört försprång, som alla vegetabiliska lantbruksprodukter ha framför allting annat — med undantag av de animaliska produkter, som i länder med högre stående lantbruk framställas i allt större utsträckning — nämligen: fläsk, mjölk m. m.

Tabellen visar också hur mycket näring, som ett hekto av ifrågavarande födoämne innehåller, oavsett priset. Detta har nämligen en viss betydelse. Man kan som bekant inte smälta hur stora kvantiteter födoämnen som helst. Vikten härav förstås bäst om

* = $\frac{2}{3}$ av 1600 Kal., som fås av 1 kg. oxkött.

man jämför siffrorna för potatis och havregryn. Potatis visar tabellens näst högsta näringsvärde för 1 kronas utgift (näst korn-gryn) och skulle alltså vara det näst billigaste näringsmedel som finns. Men samtidigt visar potatisen nästan det lägsta antal Kal. på 100 gr. För att av potatisen få ex. de 700 Kal., som man får av 2 hg. havregryn måste man äta nära 1 kg. potatis; vilket naturligtvis är ogörligt. Potatisen innehåller mycket vatten (jmf. även spenat, sallad och kålrötter!) och får nog anses som ett ganska dåligt födoämne.

Det är många andra överraskande upplysningar, som tabellen lämnar.

Se t. ex. hur ofantligt litet näring man får av de egentliga grönsakerna: sallad, spenat etc. Det är knappast någonting i förhållande till den stora mängd av dem, som man måste förtära. Ett helt hektogram spenat t. ex. ger icke mer näring än en enda sockerbit eller $\frac{1}{2}$ bröds-kiva. Men här finns ett medel, som billigt upphjälper näringsvärdet! En matsked kronolja till salladen eller tomaten eller i spenatstuvningen gör den lika näringsrik som en hel biffstek eller nästan 2 ägg. Kronoljan är ett synnerligen billigt och bra näringsmedel. För 1 krona får man i form av kronolja eller vanlig olivolja (matolja) nära 2,000 Kal. Den borde användas i mycket större utsträckning då smör eller margarin ej passar.

Det framgår också av tabellen, att smör och margarin ha precis samma näringsvärde — i förhållande till priset får margarin då $\frac{1}{2}$ gång mera än smöret. Utrymmet tillåter mig tyvärr inte gå in på flera detaljer; jag måste inskränka mig till att enträget anmoda alla husmödrar att ägna någon stund åt studiet av hithörande problem.

Det är emellertid tvenne frågor, som jag måste försöka få tillfälle att besvara.

Den första är denna: Är det nu alldeles säkert, att ett födoämnes näringsvärde är detsamma som dessa experimentellt funna förbränningsvärden? Den frågan måste man besvara med ja, — men endast under den förutsättningen, att kroppen förmår upptaga i sig alla beståndsdelar, d. v. s. att hela matsmältningsapparaten är frisk. Tänderna i stånd att ordentligt sönderdela maten, magsäcken i stånd att kemiskt och mekaniskt fullborda sönderdelningen och tarmen i sådant skick att den kan avsluta sönderdelningen och ordentligt upptaga födas beståndsdelar. I dessa avseenden brister det ofantligt mycket — och ofta ligger orsaken till alla matsmältningssjukdomarna från början däri, att tänderna ej kunna eller ej unnas tid, att tillräckligt förbereda

födan innan den överlämnas åt de undre regionerna. En viss mindre del av de vegetabiliska födoämnen blir nog kanske i alla fall osmälta, vedämnen. Men detta betyder ganska litet för jämförelsen, försprånget är ju ändock så stort.

Den andra frågan är: Kan man leva på en matsedel, som sammansättes uteslutande med tanke på att få så mycket och så billig näring som möjligt? Ja, det kan man, om man ser till att den är tillräckligt omväxlande samt att det ingår i varje dags matsedel någonting färskt — mjölk, frukt, grönsaker, ost, ägg eller dylikt. Gör man det, så behöver man inte ha några bekymmer för "vitaminerna". För friska människor, som leva på blandad kost — även om de avstå från alla de här påvisade oekonomiska, i allmänhet animaliska, födoämnen — har vitaminproblemet ingen annan betydelse än att skaffa dem onödigt huvudbry — och en del affärsmän anledning att reklamera. För spädbarn och sjuka, som föra diet, blir det en annan sak. Ett tillskott av vitaminer till vanlig blandad kost har emellertid aldrig — inte ens för en sjuk — mera betydelse än om man på en bil fyller bensintanken helt i st. f. halvt. Bara det finns bensin, så går bilen. Den går varken fortare eller bättre om tanken är helfull i st. f. halvfull. Bara det finns vitaminer, så klarar sig kroppen — och det finns det nästan alltid.

Och härmed tror jag mig ha sagt en liten del av det allra nödvändigaste angående möjligheterna att åstadkomma god näring utan att behöva offra mera pengar än alldeles nödvändigt på kroppens underhåll. Detta är och bör förbliva en förrättning, som man tyvärr måste utföra, men ej önskar ägna större del av sina tillgångar och sin tid än som är alldeles nödvändigt. Om människorna vore ense härom skulle vi antagligen hunnit en bit längre på väg än vi nu gjort.

	Pris pr kg. omkr. öre	100 g.n. innehålla: Kalorier	För 1 kr. för man alltså: Kalorier
Korn-gryn	33	345	10,350
Potatis ¹	10	90	9,000
Havregryn	50	350	7,000
Risgryn	50	345	6,900
Bruna bönor	50	340	6,800
Vetemjöl	50	335	6,700
Rågbröd, hårt	60	350	5,800
Ärter, gula	60	315	5,250
Kålrötter ²	10	40	4,000
Rågbröd, mjukt ...	60	235	3,930
Margarin	200	765	3,825
Makaroni	100	350	3,500
Fläsk, salt, amerik.	200	680	3,400
Mjölk, oskummad ...	24	67	2,700
Vetebröd	100	265	2,650

Nya böcker.

Ung kvinna skildrar svenskt bankväsen.

Kooperativa Förbundets bokförlag har i dagarna riktat vår ekonomiska litteratur med ett nytt värdefullt arbete: *Svenskt bankväsen i våra dagar*. Dess författare är d:r Karin Kock.

Läsaren blir här introducerad uti det moderna bankväsendets art och arbetsmetoder. Författarinnan äger också goda förutsättningar för sitt ciceronskap både på grund av sina nationalekonomiska insikter och av en mångårig praktisk erfarenhet som tjänsteman i en av våra största banker.

Det är icke utan betydelse att en bredare allmänhet får ett begrepp om de ekonomiska

Smör	300	770	2,565
Fläsk, vanligt salt			
sidfläsk	200	500	2,500
Sill, salt	60	150	2,500
Stockfisk (lutfisk)	125	275	2,200
Ost, halvfet	150	310	2,000
Sill, färsk	70	100	1,550
Choklad, i kakor ...	300	465	1,550
Ost, helfet	250	360	1,450
Strömming	70	90	1,300
Skinka, salt, rökt ...	250	315	1,200
Morötter, vitkål,			
blomkål o. dyl ...	33	42	1,260
Kalvstek, utan ben	300	340	1,130
Mesost	250	280	1,120
Kakaopulver	550	558	1,000
Medvurst	500	440	900
Buljongkött m. ben	150	135	900 ^a
Grädd, tjock	240	210	875
Lever (kalv-)	150	120	800
Ägg (medelpris) ...	200	130	750
Äl, färsk	350	250	700
Fårkött, salt	300	200	670
Oxkött, m. fett	250	160	640
Oxtunga, salt	450	240	540
Blod	60	80	525
Höns m. ben	200	100	500 ^d
Spenat, sallad, gur-			
kor, tomater o. dyl.	100	30	300
Swamp, färsk	200	40	200 ^e

Siffrorna i tabellen äro ungefärliga. Födoämnen äro ordnade så, att de, som i förhållande till priset innehålla mest näring (alltså de billigaste!), stå först. Sedan följa allt dyrare. De dyraste födoämnen bli då oxkött och höns, ty de som ha mindre än 500 Kal. för 1 kr. kunna knappast räknas såsom födoämnen längre; de innehålla nästan ingen näring i förhållande till priset.

Bengt Hallberg.

¹ Se texten!

² Jmfr vad i texten sagts om potatis!

³ Högst $\frac{2}{3}$ av näringsvärdet kan utnyttjas.

⁴ Högst $\frac{3}{4}$ utnyttjas.

⁵ Ifråga om torkad swamp blir förhållandet mycket gynnsammare — under förutsättning att man ej behöver köpa den; då blir det för dyr näring!

funktioner de olika typerna av kreditinstitut och banker fylla i vår tid.

Man får över hithörande ämne, vid ett studium av d:r Kocks bok betydligt vidare perspektiv, en bild av de stora ekonomiska sammanhangen. En bank behandlas sålunda ej som en isolerad företeelse utan som en integrerande del av hela penning- och kredit-hushållningen. Efter en utförlig framställning av riksbankens, affärsbankernas, fondmarknadens, sparbankernas och hypoteksinstitutens funktioner ges i ett avslutande och sammanfattande kapitel, 'penningmarknad och prispolitik', en bild av hur hela den invecklade bankorganismen fungerar, samt hur prispåbyggnaden på kapitalmarknaden äger rum.

Men författaren inskränker sig ej blott till en beskrivande framställning utan höjer även till vetenskaplig kritik de olika bank-

organisationernas förmåga att fylla sina samhällseliga uppgifter. Författaren ger med andra ord läsaren en inblick i de stora problemen som äro förknippade med vår svenska bankorganisation.

Michail Lykov. En revolutionsroman av *Ilja Ehrenburg*. Tidens förlag. Pris 8: 75.

En diger volym på mer än 500 sidor, skildrande typer och förhållanden inom det ryska jätterikets bolsjevikiska värld. Således en roman från och om våra dagars Ryssland.

Skrätidens gesäller av *Sigfrid Hansson*. Tidens förlag. Pris kr. 2: 50.

Ovanstående bok innehåller sex radioföredrag förf. höll förra hösten under denna titel, delvis något kompletterade.

Ämnet torde legat väl till för förf. Han äger som känt djupt intresse och goda insikter uti detsamma samt även något av den burleska humor, som ej var främmande för de goda mästare och gesäller som utgjorde de vällovliga skrämbetenas och gillenas aktade medlemmar.

Även ur samhällselig synpunkt får läsaren ur förf:s kåserande upplysningar inblick uti skräväsendets mera sociala och ekonomiska liv, varför det blir en både instruktiv, roande och tidsmålade lektyr.

Årsbok för Hem och Hushåll har nu utkommit för åttonde gången.

Man torde kunna påstå att densamma även är den hittills värdefullaste i serien. Den med många utmärkta illustrationer trevliga volymen innehåller följande artiklar och bidrag:

Välstånd, rationalisering och monopol av redaktör Thorsten Odhe. En ekonomisk författare som äger förmåga att skriva intressant och medryckande även om eljest av många som 'torra' ansedda ämnen. Husmödrarnas självstudier, av fil. d:r Lydia Wahlström. Grönsaker, frukt och bär, av d:r Ivan Bolin. Hemmen på utställningen av skolköksinspektisen Gertrud Bergström. Pris, kalorier, smak av Tilda Hansson, föreståndarinna för Ateneums skolköksseminarium. Sin nästas rykte av Vagabonde. Kvinnor i yrkena av Kajsa Bäck-Lagergren. Budgeten — det vakande ögat av fru Alice Jeansson. En synnerligen lärorik artikel som noga bör studeras och efterföljas. Bo i villastad av A. O. Vidare en del redogörelser.

Boken, som utgives å Kooperativa Förbundets förlag, kostar som vanligt 2: 50.

Karl Marx, Kapitalet. I häftesutgåvan från Tidens förlag av Karl Marx' Kapitalet föreliggande nu ytterligare tre häften, nämligen 4, 5 och 6, omfattande sidorna 177 t. o. m. 368. Varje häfte kostar 1: 25. Subskription kan fortfarande verkställas.

**Et
vackert hår**

prisas och beundras av alla, det är Eder förnämsta prydnad, som bör väl aktas och skötas. — Håret behöver sin dagliga skötsel med Watzins Keratin hårvatten och Keratin svavelpomada — hårmedel, som av yrkes- och vetenskapsmän äro noggrant utexperimenterade och kontrollerade. — Vågorna hålla sig sällsynt vackra, mjäll och håravfall förhindras, och hårets tillväxt hålles vid gott liv. Watzins Keratin preparat äro de tillförlitliga medlen, som bevisligen befördra hårets växtkraft. Vid försök företagna under leg. läkares kontroll blev hårväxtens ökning 15,6 %.

**WATZINS
KERATIN**
hårvatten
och
pomada

HENRIK GAHNS AKTIEBOLAG · UPSALA

Värner Rydén ur tiden.

Värner Rydén.

Plötsligt och oförberett rycktes även Värner Rydén bort från sin verksamma livsgärning.

Med honom mister inte allenast svensk socialdemokrati en personlighet och kraft utan hela det offentliga livet har förlorat en sällsynt dugande och insiktsfull samhällsarbetare i vidsträcktaste bemärkelse.

Mest ingripande är hans insatser inom skolans och folkupplysningens områden.

Hans målmedvetna och aldrig slappnande intresse för folkskolans höjande och utveckling till en hela folkets skola, kommer alltid att stå som ett monumentalverk över hans livsgärning.

Hans förgrundsintresse för pedagogiska frågor och allmän folkuppfostran förde honom också fram till ecklesiastikministerposten i den liberal-socialistiska regeringen 1917—1919.

Värner Rydén var emellertid för mycket av all round politiker för att endast syssla med skolfrågor och därmed besläktade frågor. Dagspolitikens många skiftande frågor fyllde hans intresse till brädden och för kulturfrågor av olika slag var han livligt vaken och intresserad.

Hans insikter, oerhörda arbetsförmåga och vilja till makt och inflytande i svensk politik, drev honom oemotståndligt in på många områden, där han förvisso gjort betydande insatser.

Tidigt kom han in i den politiska banan. Till riksdagen invaldes han redan år 1907 och har sedan dess, med endast ett års avbrott, tillhört densamma.

Det fanns hos Värner Rydén något

av diktator och egen självelätenhet var honom säkerligen icke främmande. Stundom fick törhända även ändamålet helga medlen. Dyliga sidor av hans väsen, parade med vissa drag i själva sättet att vara, bidro att ge näring åt mycken illvilja och partiskt bedömande av vedersakare. Bidragande härtill var väl också att han utan känsloljusk och stundom även utan hänsyn till vare sig idéer eller program försökte driva sin vilja igenom, om han ansåg det gagnade den sak som låg honom om hjärtat.

Ibland kunde han också förbluffa med sina uppfattningar om vad som hörde till kulturuppgifter och i uppskattningen av estetiska värden, i känslan av att tjäna statsintressen.

Hur emellertid meningarna än bröto sig om Värner Rydén politiska verksamhet erkändes, av även hans hätskaste fiender, att han var en av de praktiskt mest verksamma, skickligaste och förfarnaste politiker vårt land ägt.

Förvisso kunna vi instämma uti en stor borgerlig tidnings slutord i dess minnesruna över den bortgångne: att vårt offentliga liv blir fattigare när Värner Rydén stämmer för alltid tystnat. S. V.

Tidens septemberhäfte har utkommit. Det inleddes som vanligt med korta redaktionella uttalanden om aktuella politiska problem: Valrörelsen, protektionism, lapporörelsen o. s. v.

Prof. Östen Undén skriver om två försvarsutredningar och behandlar där dels den Åkermanska utredningen och dels "Antingen — eller". Red. P. Albin Hanssons bidrag bär titeln Vårt parti och nykterhetsfrågan och utgör en sammanfattning av det senaste halvseklets partidiskussion i frågan. Alfr. Vanner redogör för Landstingsvalets möjligheter ur synpunkten hur förändringarna kunna påverka förstakammarrepresentationen. Emma Woytinsky skildrar Den socialdemokratiska kommunalpolitiken i Berlin med allt vad som i denna storstad under de sista åren vidtagits på de olika kommunala verksamhetsområdena.

Efter en avdelning litteraturanmälningar avslutas häftet med några Händelser och spörsmål behandlande De engelska fackföreningarna och frihandeln samt Arbetslöshetsförsäkring eller trygga livsuppehälle.

Människan.

*I urtidens gryning så öde vår jord
den svävade fram i lagbunden bana.
Ej sjöngs där en sång, ej taltes ett ord,
ej odlade fält funnos, ej bygder och hus —
än tanke och hand ej kunnat dem dana.*

*En vilde då människan ännu blott var
och sig över djuret helt föga hon höjde.
Hon ägde knappt själ, men en gnista hon
bar,
ett frö till en ande, det heliga ljus,
som dunkelt, blott dunkelt i bröstet sig
röjde.*

*Men tiden den formade dagar och år,
som sedan till sekler, årtusenden länkas.
Och anden beständigt den uppåt trår,
och gnistan, som lagd var i vildens bröst,
den växer tills klara tankarna tänkas.*

*Nu människa är det, ej djuret mer.
Hon hög, majestätisk ur skogarna träder.
Nu tjasas dess sinne, hon tåras, hon ler,
hon böjer till konstrika talet sin röst,
nu odlar hon fält och hon bygger sig städer.*

*Och tusende sekel till sekel sig lagt...
Än vidare framåt går människoandén. —
Allt söker hon nå med sin forskaremak, —
och själva naturen hon tygla förmår,
och mäter och väger båd' solar och granden.*

*Allt ädlare blir hon, mer stark och stor.
Ur själen det grova och råa försvinner,
och det höga och fina i stället där gror.
Och högre och framåt alltjämt hon trår,
allt skönare mål hon vid synranden finner.*

*Ja, människan är stor, hon, med fröjder och
kval,
med känslor så skiftande, djupa och rika,
med tanke, som når bortom himmelens sal
och sträcker sig under avgrunden ned
och famnar allt jordiskt, som finnes, till
lika. —*

*Går människan tillmötes ännu en akt,
att formas till högre och finare väsen,
med vidare syn och med vidgad makt? —
Eller bildar hon manne det sista led
samt vissnar och dör hän som blomster likt
gräsen?*

JOHANNES THAPPER.

Nutidsfrågor.

I Morgonbris julnummer förekommer ett par artiklar, vilkas innehåll bör beaktas av tidningens läsarinna. En diskussion i hithörande frågor skulle nog inte heller skada, om Morgonbris spalter upplåtes för densamma.

De åsyftade artiklarna äro "Funktionalismen och den gifta arbeterskan" av signaturen H. L. och Sigrid Gillners "Folkskolan, folket och läraren".

Båda dessa artiklar appellera till en ny inriktning i arbetareklassens, enkannerligen arbetarekvinnornas tankeliv. De syfta till att ge större plats för det andliga innehållet i livet och tillvaron, vilket nu hittills alldeles för mycket fått maka åt sig för de lekamliga intressena, "vad skola vi äta, vad skola vi dricka och vad skola vi kläda oss med?"

Det är alldeles riktigt som Sigrid Gillner skriver, att det ännu finns föräldrar, som anse skoltiden meningslös lång, och endast vänta på att den ska ta slut, för att barnen ska kunna komma ut i förvärvsarbete.

Ett sådant betraktelsesätt kan ju vara begripligt i stora familjer där fattigdomen är trogen gäst och det är svårt att få brödbitarna att räcka till, men det är inte bara där, ja, för rättvisans skull kanske vi skulle säga, långt ifrån alltid där, som man träffar på den tankegången, utan fastmer ofta i familjer där man har möjlighet att utan större försakelse hålla barnen i skola.

Man värdesätter inte tillräckligt betydelsen av barnens andliga uppfostran, och intresserar sig därför, till skada för utvecklingen, inte tillräckligt, ja, många gånger inte alls för skolan.

Men det är inte bara när det gäller barnens uppfostran som man intresserar sig för litet för de andliga värdena.

För de flesta kvinnor äro hem och hemliv detsamma som matlagning, diskning och rengöring. Och utan dessa attribut kunna de inte tänka sig existensen av hemliv. Om inte var och en husmor får laga sin familjs mat och tvätta sin familjs kläder etc., så uppfattar hon detta som liktydigt med hemmets skövling.

En omläggning av våra levnadsvanor i det avseendet, möter nog också, som H. L. mycket riktigt an-

märker, största motståndet från dem som skulle ha den största fördelen därav, nämligen arbetarekvinnorna själva.

I sin bok "Den intelligenta kvinnans vägvisare till socialism och kapitalism", anför Bernard Shaw, på ett ställe där han talar om folksrädsla för nya friheter:

"Om en kvinna har gått i bojor i hela sitt liv och har sett andra kvinnor göra detsamma, så blir hon förskräckt, om man föreslår att ta av henne bojorna. Hon skulle känna sig oklädd utan dem, och alla, som inte tänkte precis på samma sätt som hon, skulle hon vilja bura in. De förnäma damerna i Kina tyckte likadant i fråga om sina förkrympta fötter. Det är lättare att lägga bojor på folk, än att befria dem från dem, om bara bojorna se respektabla ut."

Det är en träffande karakteristik, som man dagligen och stundligen ser prov på, om man använder sina ögon till att se med.

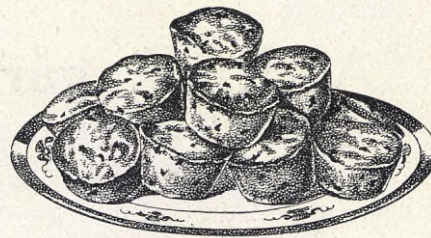
Men för att nu återgå till frågan om reformerande av levnadsvanorna, så kan man inte, ifall man har tillfälle att dagligen komma i beröring med husmödrar, både förvärvsarbete och andra, och resonera med dem om det politiska arbetet, och höra deras ideligen återkommande: "Jag har inte tid, jag har så mycket arbete för mitt hem, att jag inte kan ägna varken tid eller intresse åt något annat", och man ser hur de formligen överlasta sig med arbete, som skulle, som H. L. säger, under förnuftigare former kunna utträttas gemensamt för alla", värja sig för reflexionen, att det ändå måtte vara på tok att missbruka den kvinnliga arbetskraften på detta sätt.

Och inte bara det, att arbetskraften missbrukas, utan det hindrar också en stor kategori kvinnor från möjligheten att få ägna sig åt det arbete för vilket de äro mest lämpade.

Under nuvarande förhållanden så innebär ju äktenskapet för en arbetarekvinna att hon måste vara hushållerska, hon får sedan vara hur oduglig som helst för den uppgiften. Och för många innebär det ju att de måste sköta två yrken, husmoderns och förvärvsarbeterskans.

Inga skulle således tjäna så mycket på en omläggning till en ändamålsenligare livsföring som just arbetarekvinnorna själva.

Det skulle, rationellt genomfört,

Bjud

familjen och Edra gäster till kaffet på härliga amerikanska muffins — men gör dem så här på Rumfordvis:

Korintmuffins.

150 gr. smör eller margarin, 2 dcl. socker, 2 ägg, 1 kkp. korinter, 1/2 citronskal, 250 gr. vetemjöl, omkring 1 1/2 dcl. gräddmjölk, 2 strukna tsk. Rumford bakpulver.

Till formarna: 1 msk smör, 2 msk. vetemjöl.

Beredning: Smöret smältes, får kallna och röres med sockret tills det är pösigt. Därefter tillsätts de uppvispade äggen. Korinterna rensas, sköljas, torkas, blandas med litet av mjölet och nedroas jämte det rivna citronskallet. Resten av mjölet siktas med Rumford bakpulver och blandas i om växlande med gräddmjölet. Smeten slås i smorda och mjölade pastej eller bakelseformar och kakorna graddas genast i varm ugn.

Säljes aldrig i lös vikt.

RUMFORD

— det hälsosamma fosfatbakpulvret.

innebära försvinnandet av de i förtid utslitna arbetarekvinnorna, som H. L. skildrar, och ge även de förvärvsarbetande, gifta kvinnorna tid till både kropps- och själskultur.

Utvecklingen går visserligen i riktning mot förnuftigare anordningar för husmödrarnas arbete, vi tänka i det sammanhanget på H. S. B:s i Stockholm ändamålsenligt inredda bostäder, men denna utveckling skulle i betydligt högre grad kunna påskyndas, om de det närmast gäller, nämligen arbetarekvinnorna själva voro intresserade för saken, och angelägna att föra den vidare.

Därför är en diskussion i frågan, både nyttig och nödvändig.

H. F—d.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

A. B. F. går in för hemkulturens höjande.

Ett lämpligt studieämne för våra klubbister.

Genom storindustrialismen har förvärvsarbetet i stort sett flyttat ut ur hemmen, och samtidigt därmed till väsentlig del kommit att förläggas till offentliga lokaler. Det förefaller sålunda, som om hemmets betydelse för människorna skulle bli allt mindre med tiden, och det har ju ej heller saknats profetsior om att hemmen i framtiden skola upplösas och helt försvinna.

Men trots allt detta, finns det nog hos de allra flesta människor ett behov av att ha en fast punkt i tillvaron, en liten vrå avskild från världen och kanske består den rast- och rolöshet, det behov efter sensationer, som så många nutidsmänniskor hetas av, innerst inne av en otillfredsställd längtan efter harmoni och lugn. Kanske är det oförmågan att kunna dana ett hem, så att man trivs, som utgör anledningen till att många söka sin tillflykt till restauranger och kaféer.

Hemmen under gångna tider växte fram på ett helt annat sätt än i våra dagar. Under hantverkets tid tvangs man att ingående syssla med var sak, som skulle förfärdigas. Därigenom odlades form- och färgsinne hos merende kvinnornas och män. Möblerna gjordes i proportion till rummen, vävnader med hänsyn till möbler, till ljusflöde o. s. v. Man hade tid att prova ut, att välja, att odla smaken. Man gjorde flera färgprov, innan man grep verket an, man försökte sig på olika ränder i väven, innan man fann den rätta.

Hur är det nu? Den industriella massproduktionen försvårar konsten att välja det rätta, det som passar bäst. Därjämte har industrialismen, åtminstone på ett tidigare skede, bidragit till en smaknivellerings, särskilt bland dem, som genom ett strängt och dåligt betalt förvärvsarbete förhindrats att utveckla sitt skönhetsinnehåll.

Ett illa komponerat hem återverkar ofta på de människor, som bebo det. Det går igen i sättet att kläda sig, att umgås, att äta. Det framskapar ofta en obehaglig ton mellan familjemedlemmarna o. s. v. Att förhållandena i hemmet, de estetiska, de hygieniska, inverka på individerna torde vara ställt utom all diskussion.

Hemkulturen utgör ett värde, som mer och mer kommit att beaktas, kanske just emedan så mycket annat konkurrerar med hemmen om människorna.

Förslaget om att uppta hemkultur som ett studieämne inom A. B. F. kommer säkerligen att hälsas med tillfredsställelse av folkets kvinnor och inte minst av våra klubbister.

Uppslaget om att A. B. F. skulle uppta aktivt arbete för hemkulturens höjande har kommit från Hälsingborg och har som inbjudan till debatt varit införd i Bokstugan. Ett flertal diskussionsinlägg visa att intresse för saken finnes på skilda håll.

Anna Lenah Elgström framhåller bl. a.: En hög kulturnivå för ju med sig ett visst förakt för de grövre nöjen och njutningar pengar företrädesvis köpa. Den glädje en högt utvecklad kulturnivå medför, som man i ett gott hem kan dra ur enkla och anspråkslösa ting — vackra färger, musik, blommor, en god bok — är i allmänhet föga kostbar. Men innan man kan lära arbetarbarn såväl som borgarungdom dessa möjligheter till en glädje högre och finare än deras vanliga glädjeämnen, måste det faktiska underlaget för ett gott hem finnas.

Ur Sigrid Lundins inlägg anföres: Hemkultur, ett ämne, som ligger kvinnorna mycket nära och som måste väcka deras intresse för samhällsätgärder, vilka böra hänga samman härmed, bostadsproduktion, tomtpolitik etc., det är ett ämne, som, så att säga, är grunden för alla de andra. Det är just något för klubbarnas kvinnor, hos vilka finns ett stort intresse för att snygga upp, bättra på och piffa upp sina hem, men ack, med så begränsade tillgångar. Men låt oss slippa få anvisningar à la Husmoderns sockerlådor och eretoner, ej heller à la H. S. B:s hemutställning för några år sedan med gardiner och bordlöpare av skär Caleyflanell och realisationsbårder. Sådana vinkar och råd skratta vi åt. Att "rensa upp gammal slentrian och så ge något, som ej är allt för revolutionerande", se där programmet.

Eva Heden skriver: Det trista intryck många hem gör, beror till stor

del på att man icke placerar sina ägodelar förnuftigt, att mycket av det, man icke dagligen behöver, skräpar framme, och mest kanske ändå på att det är så oerhört mycket av oskönt, onödigt och — dyrt! — småkrafts och dumbeter, som man just inom arbetarklassen ännu anser, att man skall ge bort till varann, och som den tacksamma mottagaren likaledes anser, att han måste uppskatta genom att rada upp det i sitt hem. En mycket stramare presentkultur skulle vara synnerligen välgörande.

Förslagsställaren, A. B. F.-ledaren i Hälsingborg, har genom sitt föreläsningprogram erinrat om hur vidsträckt begreppet hemkultur är. Han föreslår som studieämnen:

1. Skönhetsvärden i hemmet. (Allmän orientering.)
2. Hemmets hygien.
3. Byggnadsstilar och husinredning.
4. Trädgård och blommor. (Ev. kolonier.)
5. Kläder och föda.
6. Böcker och konstverk.
7. Nyare strömningar beträffande heminredning och husbyggen.

För intresserade finnes även på detta område ett rikt studiefält. Hemmets skönhetsvärden kunna vara både av andligt och materiellt slag, hygien kan innefatta både den fysiska och den psykiska, kläder och föda ha både ekonomiskt och estetiskt värde o. s. v.

Någon studieplan föreligger ännu ej från A. B. F., men på många håll kunna våra klubbar säkert på egen hand med lokala krafter sätta i gång med en kurs, en serie föreläsningar eller en studiecirkel. Det finns måhända någon arkitekt, någon skolkökslärarinna, någon trädgårdskonsulent eller någon annan intresserad kraft tillgänglig för någon eller några föreläsningar. Olika områden inom hemkulturen torde med fördel kunna upptagas till diskussionsämne på klubbmötena.

Det vore ju glädjande om studieämnet hemkultur togs upp av så många klubbar som möjligt, och helt visst skulle man kunna vinna många utomståendes intresse här för.

B. M.—r.

Det är som att gå till fest . . .

Framför mig sitter en kvinna, tänd av allt arbetet här uppe i skogen. Ute är det dåligt före. Det har varit snöstorm som övergått i töväder. Tungt är det att gå och luften är dimmig. Likväl har hon gått nära milen genom obebodd skog till mötet.

Vi talas vid, och jag får en aning om ensamheten där långt borta från bygd och människor. Mörkret är värst däröpp på Storholmen i Långträsket. Men de snörika vintrarna med massor av snö efter vägen äro ej heller ljuvliga.

Hon och brodern sitta nu och vänta med något av ro och andakt över sig. De tillhöra arbetarkommunen, rösta troget vid valen, men måste ofta försaka mötena. Det lyser av tro och drömmar i deras barnsligt goda ögon, som undgått så mycket av det vi andra fått skåda i kulturcentra. Svälten, ensamheten och vidderna ha bara skärpt deras syn och sinne. För dem är det vila och helg att få komma fram till bygden och träffa samman med kamrater.

Ute driver dimman som tät rök och kylan sveper in så det sticker som når i skinnet. Skogsfolket har dock kommit, men byborna som bo vägg om vägg med ordenshuset utebli. Storholmsparet ser förbryllat ut över den uteblivna publiken. De kunna tydligen inte fatta att andra inte känna det som de själva. De gingo som till fest . . .

Alla som varit ute på agitation ha upplevat stora möten med mycket folk, och dåliga möten, som fått inställas i brist på åhörare. Sådant hör till. Alla ha fått höra, att söndag varit den enda dagen som går an, medan man på nästa fått veta att endast en tisdag passar. Ibland kan man inte gå för att det varit så kallt. Någon gång har ej ens kommittén, även om man bott strax intill, ej vågat sig ut för litet regn, då talaren farit mil för att deltaga i mötet, och andra gången har det varit så gudomligt vackert att man ej kunnat gå på ett möte inomhus. Vem har inte fått prova allt detta? Jag vill dock ej döma. Men det var då så mycket underligare att sitta och se på dessa båda syskon från skogen, som ännu hade både barnasinnets och entusiasmens kvar, som ännu icke blivit övermätta på all-

Professorlig barnvisdom.

I ett referat över ett föredrag vid tjugonde allmänna läkarmötet i Stockholm hittas denna passus:

Oaktat Sverige undgick världskrigets fasor samt numera i ekonomiskt avseende intar en gynnsam ställning, går det likväl i spetsen för den frivilligt påtagna minskningen i barnalstringen och har för närvarande det lägsta födelsetalet i Europa, omkring 15 pro mille. Efter Frankrikes mönster och efter en livlig propaganda därför i alla länder till förebyggande av fattigdom och andra sociala missförhållanden håller tvåbarnssystemet på att bli en allmän folksed. Alla de farhågor för kulturnationernas framtid, som dylik reglering av folkmängden väckt, födelsekontroll som den numera kallas, kunna sammanfattas i Pontus Fahlbecks uttalande: "I forntiden förde tvåbarnssystemet Grekland och Rom mot undergången. Det torde göra detsamma med våra folk, därest det blir allmän folksed."

Det är en professor Emil Bovin som talat och i fortsättningen berörde han bl. a. "folkminskningens faran med dess konsekvens: invasion av kulturellt lägre stående folk med ohämmad folkökning".

Tänk att tvåbarnssystemet — det och ingenting annat! — förde Grekland och Rom mot undergång. Inte står det i en olärd människas makt

ting och som rakt kände det som att gå på fest då de gingo till kommunens möte.

Det stundar nu till val, och legio bli de möten som olika partier ordna för att sprida sina idéer. Skär ej alla dessa möten över en kam! Vi få ej glömma att det alltid finns någon som får försaka, och som sätter värde på även ett föredrag, av vem som helst. Det är nog så, att de som fått allt ganska väl ordnat för sig — tack vare den solidaritet som facklig och politisk strävan skapat för industrins folk — icke känna och förstå på samma sätt som dem som kommit på efterkälken. Men även om den heliga elden falnat och magen blivit mätt behöver man ej med ett däst kallgrin se ned på dem som bevarat sin tro, som ännu inse behovet av propaganda och organisation. Det är kanske svårt att känna den gamla hänförelsen efter årtiondes arbete, men alltid måste man

att disputera härom med professor Bovin, understödd av Pontus Fahlbeck, men nog är det väl tillåtet fråga om de båda lärda herrarna händelsevis inte glömt något i det sammanhanget. Att greker och romare förvekligades, det lärde vi i skolan. Förvekligades de verkligen genom tvåbarnssystem eller genom något annat? Genom ett liv i utsvävningar och lättja t. ex. och genom att låta andra folk slava för sig tills kraschen kom när de undertryckta reste sig?

Men nej. Hade greker och romare levat aldrig så i frosseri och vällust på alla områden men ej fallit offer för tvåbarnssystemet, så hade deras makt bestått än i dag. Till den slutsatsen leder oss svensk medicinsk-professorlig historieskrivning av i dag och gångna dagar.

"Invasion av kulturellt lägre stående folk med ohämmad folkökning" hotar oss, säger professorn. Han måste mena den kinesgula farran. Är den så överhängande? Och finns det intet annat medel än dussinbarnssystemet mot densamma? Det vore i sanning förfärligt.

Professorn anser förvisso att Europas folk, och framförallt svenskar, håller på att degenereras av vällevnad, i brist på ödestung kamp för livet. "Så länge människan kommer att vara till förblir nog livet så-

kunna bevara den känsla, som skapar feststämning i vår organisation. Den dag vi slutat upp att med spänstiga steg och trosvis blick gå till vårt arbete ha vi passerat toppunkten, och den dag vi gubbligt och motvilligt fylla vår plikt på alla områden befinna vi oss redan på återtag.

Om vi som medlemmar av en arbetarkommun eller som duktiga klubbister sträva att stärka vår förening och öka dess medlemsstock, så måste vi lära oss utföra vårt arbete med glädje och ständigt söka förnya oss själva för att växa i kapp med uppgifterna. Arbetet skall ej kännas som ett offer utan som en glädje. Låt oss börja höstarbetet med att förbereda och deltaga i valet till seger för arbetarpartiet, men glöm inte att låta det bli litet av fäst över dig själv och ditt arbete!

Disa Västberg.

Balkanbilder.

Reseskildringar av Carl Lindhagen. Tidens förlag. Pris kr. 4: 75.

Borgmästare Carl Lindhagen deltog förra hösten uti en internationell fredskonferens i Atén. I samband med denna resa gjordes även besök i åtskilliga andra länder, främst på Balkan. Iakttagelserna och intrycken härunder äro samlade uti den i dagarna utkomna boken: *Balkanbilder*.

Det är ej ofta man har nöjet göra bekantskap med en så vaken, mångsidig och underhållande reseskildrare som hr Lindhagen. Därför är det ett odelat nöje att följa författaren på hans strövtåg och ta del av de många skiftande iakttagelser han allestädes gör. Herr Lindhagen äger ju som känt även humorns gåva i rikt mått och därmed även förutsättningen att kunna kåsera lätt och

dant att nationen såväl som den enkla individen får bäst av att oavbrutet med utvecklande av alla sina krafter kämpa för sin existens", heter det. Men den kampen behöva vi inte känna saknad av, ty den brusar omkring oss så hård som någonsin. Är inte vår tids lösen Arbete! Har någon tid kunnat visa upp en mera febril arbetstakt än vår tid med all dess rationalisering? Det är en hård kamp i arbetet nutilldags och det är en hård kamp om arbetet, hårdare än förr. Det ligger spänst i tiden: den som ingenting vill göra, han må vara rik eller fattig, betraktas som abnorm. Sådant tyder inte på degeneration.

Vart vill man då komma? Det ser ut som om önskemålet på sina håll vore en återgång till hjordmänniskornas tid med otämjda drifter som enda drivande krafter. Ju närmare djurgränsen, ju bättre, ty där driver naturen sitt fria spel! Det folk som kommer längst i det avseendet, har den bovinska framtiden för sig, ty det kan skrida till invasioner likasom av hunger pinade vilddjur mot människornas byar.

En tröstlös framtidsbild — men lyckligtvis falsk liksom förenämnda historieskrivning. Driften att skapa familj med barn lever stark ännu och kommer väl alltid att så göra, men den förenas mer och mer med känsla av ansvar inför kommande slakten. Att försöka vrida utvecklingen åt annat håll är fåfängt så länge folkets strävan går ut på högre kultur och mänsklighet.

I. V.

Ur *Balkanbilder*: Inkvartering på Stadsteatern i Atén, varje loge bostad för en flyktningfamilj.

angenämt. Den politiska inställningen, intresset för de stora problemen men också blicken för vardagens omsorger och spörsmål och framförallt det djupa allmänmänskliga intresse som utmärker författaren, borgar för att läsaren även introduceras uti många av de betydelsefulla frågor och förhållanden som äro aktuella för medelhavsländernas europeiska befolkning just nu. Man får således en hel del faktisk kunskap beträffande de olika ländernas och dess innevänares läge och säregenheter.

Som bekant får man i våra dagars uppsjö på reseskildringar ofta göra bekantskap med författare som, hur långa och vid-

sträckta deras färder än må ha varit, ha föga av allmänt intresse att förtälja. I många fall saknas väl förmågan att uppfatta det karakteristiska i det främmande folkets psyke, liksom de väsentligaste förutsättningarna att göra iakttagelser på andra områden än de banalt vardagliga; framför allt att se och förnimma naturens skiftande scenerier uti det främmande landskapet. Intet av allt detta kan tillvitas denna reseskildrare. Tvärtom, äger han alla dessa betingelser i rikt mått.

Boken, som erhållit en fin typografisk utstyrsel med rikhaltigt urval av lyckade bilder, gör ett förnämt intryck. V.

Vid livets landsvägskant.

Vid livets landsvägskant en gång jag satt och såg på skaran lång, som rusade framåt, att målet hinna. Fast målet det var sorg och nöd och möda, slit samt kamp för bröd, plus bitterhet och sjukdom, död, som man ju säker var till slut att vinna.

Men mången snavade och föll, om inte kursen rak han höll och ej såg opp för hjulspår, sten m. m. Och för en "fallen" knappt det går att resa sig, han knuffar får, men om han resa sig förmår, han nedstänkt är med smuts och dy och lera.

Och den som en gång nedstänkt är, han det igenom livet bär, om han ej pengar har till nya kläder. Ty se för pengar får man allt, får heder, ära, ny gestalt. Om in i själen svart som palt, för pengar går man fin i alla väder.

Fast vägen var så väldigt bred, åt ytterkanten mången gled. De starka undanträngde jämt de svaga. Där vägen lutade ibland, den svaga då kanhända slant, och djupt var diket, kanten brant. Att upp sig själv knappt någon kunde taga.

Ju mer han kravlade, dess mer i landsvägsdiket sjönk han ner. Vår hjälp vi alltid noga överväga, när hjälpen kanske kom till slut, för längese'n han kämpat ut. Det var nog så bestämt förut, man, såsom ursäkt, ofta kunde säga.

Jag undrat: Varför är man till, ty ofta fara vi ju vill, och alla ha vi smuts på våra kläder. Och det förständ vid livets slut vi äga, vi behövt förut. Vad hjälper föresats, beslut, vi måste följa vägen, var den leder.

Elin Löhk.

Genombrottet.

Av Einar Mark.

När Lars Olsson kom till Wästerby, inträffade två viktiga händelser: där bildades en arbetarekommun, det var den ena, och Rundgren avskedade sitt biråde, det var den andra. Bådadera fingo sina följder. Rundgren kunde skryta med samhällets största speceri- och diversehandel, och biträdet var en stor slarver, så det var ju nödvändigt, att det gick som det gick. Rundgren drog sig dock ganska länge för åtgärden, ty medhjälparen var bra på många vis, kunde snåla med vikten och prata bort den sekunda varan. Därtill hade han mer inblick i Rundgrens affärsmetoder, än som strängt taget var behövt. Det fanns ingenting direkt olagligt i dem, bevaras, men man vet ju... Rundgren själv, liten och tjock — hette inte Rundgren för inte — förstod att 'ta' folk på det rätta sättet: en mustig anekdot eller en munvig replik, litet byskvaller och struntprat, och kunden glömde både att granska varan och att räkna. Biträdet gick i samma stil som husbonden, men svarade också principalen med samma mynt, skojade med kassan, lämnade kredit åt sina vänner och tog sig fasoner, som om han ägt hela affären.

Rundgren blev till slut tvungen att låta honom gå. Lars kom i stället. Han var mycket ung då, bara tjugo år, och från rama laudet. Rundgren hade blick för folk och såg genast, att det var gott gry i pojken. I och för sig fick han aldrig anledning att ångra sitt val. Lars visade sig vara en sannskyldig skatt; arbetsam, ärlig, pliktrogen och med verklig affärsblick, när det gällde inköp för affären. Ändå blev han på sätt och vis en nagel i ögat... han var så absolut hederlig! Att man i en lanthandel måste fuska med våg och varor lärde han sig aldrig förstå, vägrade helt enkelt att fatta Rundgrens små vinkar i ämnet — man säger ju aldrig rent ut i sådana saker, men klokt folk inser ju vad man menar. Å andra sidan var det ju Rundgren, som satte priserna och med Lars' förmåga att pressa ned inköpskostnaderna gav affären ändå god avans. Och så känns det ju tryggt att kunna lita på folk. Sedan Rundgren väl resignerat inför omöjligheten att lära det nya biträdet sina metoder, överlät han alltmåra affärens skötsel åt honom, höll själv till inne på sitt kontor för det mesta.

Så kom det sig, att under de tider på dagen, då frekvensen i butiken var ringa eller ingen, kunde en person hålla honom sällskap, ostörd av Rundgren. Det var Elin hans dotter, enda barnet, som kommit till världen, samtidigt som modern dog. Rund-

grens ögonsten naturligtvis — skulle hans små plirögon i det godmodigt rundhyllta ansiktet få ett uttryck av djupare känsla, så var det, när de riktades mot dottern. Hon var också något att betrakta. Smärt och finlemmar, med ett ansikte, som på intet sätt påminde om faderns: hennes spröda drag hade en skör skönhet, som sällsamt kontrasterade mot hennes livliga blå ögon och hennes energiska sätt att vara. Lars föll redan första året till föga, fastän han då dyrkade henne på avstånd. Förutom det att hon var principalens dotter, hade hon en förmåga att hålla folk ifrån sig, man visste inte rätt hur, som kom en enkel yngling att tappa alla koncepter.

Men de blev annat. En dag, då Elin gjort sig ärende in i butiken just vid den tiden, då den var tom på folk, råkade hon snava på en trappa, som hon rest upp mot hyllan med kryddorna, dem hon skulle hämta till middagen. Lars kom förunderligt lagom för att fånga upp henne, och hon slingrade runt i hans famn, tills hon fick sitt ansikte, rodnande med blygt nedslagna ögonfransar, upp mot hans. Men hos honom var med ens all blyghet försvunnen. Hans grepp blev fastare, nästan djärvt, och hans blick, som med ens blivit manligt befallande, tvang henne till sist att se upp. Blick i blick, och sedan kysstes de. Så var saken klar dem emellan, och efter det första kärleksruset kommo förtroendena. Han var socialist, medlem av den nybildade arbetarekommunen — ja, det visste hon ju. Men förstod hon då, vilken pina det var för honom att göra drängtjänst åt kapitalet, att stå där som mellanhand för småfolkets utsugning? Det gjorde honom ont att behöva tala så, men sanningen framför allt... Och han ville vara uppriktig emot henne. Han hade sina funderingar, som kanske, om de förverkligades, måste drabba hennes far. Det var en ny idé, som han läst om, och som spökade envist i hans hjärna: ett småfolkets eget affärsföretag. De hade underhandlat om saken, kamraterna, och arbetarhustrurna voro de inte minst intresserade. Men det var kapitalet, som fattades.

Hon lyssnade och förstod, och hennes ögon sade honom, att hon redan träffat sitt val mellan honom och fadern. Väl fattade hon inte fullt hans tankegång, hon var ju ändock sin fars dotter, men hon kände med honom, kände, hur han vantrivdes med sin ställning och längtade efter något annat, något, som han kunde arbeta för med gott samvete och lägga in sin själ i. Utan att hon själv visste det, hade en omvälvning redan skett i hennes tankeliv, en revolt mot medärvda vanor och fördomar.

Rundgren var ingen dum karl, han anade både det ena och det andra. Det med de socialistiska idéerna tog han med ro — 'småfolkets egen affär' — varifrån skaffa kapital till sådana experiment?

Rundgren gnäggade hånfullt vid blotta tanken på tokskapen. Men det mellan Lars och dottern var allvarigare.

— Du är en bra karl, Lars, sade han en eftermiddag, när butiken skulle stängas. Men sikta inte för högt, för då dimper du ner, så mycket du vet det.

Lars hade ett häftigt svar på tungan, man det fick vara. Rätträdig sak mognar av sig självt, och man skall inte förstöra genom fjäsk i förtid. Det bör framför allt en affärsman veta. Och Lars var affärsman, fastän av den hederliga sorten.

Och saken mognade, hastigare än någon tänkt. En dag stod Lars som föreståndare för ortens första handelsförening, som till på köpet öppnats mitt emot Rundgrens butik. Han var på ett fruktansvärt humör dessa dagar, Rundgren, kunde snäsa till och med sin dotter, och då skulle det ha gått långt. Inte för att han trodde på de där nymodigheterna, men konkurrens är ju alltid konkurrens, och dessutom var han uppriktigt ledsen att förlora Lars, hade vant sig vid att ha honom till hands och kunna lita på honom i vått som torrt. Men Lars var orubblig. Rundgren försökte med löneförhöjning och till och med kompanjonskap, men ingenting hjälpte: för Lars gällde det inte bara ombyte av plats utan att komma på rätt plats i livet.

Till sist spelade Rundgren ut ett kort, som han aldrig drömt sig om att behöva använda.

— Elin, sade han en middag, hur är det mellan dig och Lars.

Dottern såg stort på honom, men svarade ingenting.

— Jag menar, Rundgren skruvade besvärat på sig, jag menar, att om du sade åt honom att stanna hos oss, så gjorde han det.

— Vill far, att vi ska gifta oss?

Hennes ansikte färgades av en djup rodnad, och hennes livliga blåögon lyste.

Rundgren gjorde en förargad gest.

— Dumheter! bröt han ut. Bättre opp än så hade jag verkligen tänkt mig för dig. Men du kunde ju säga ett ord i alla fall.

Elin satte häftigt ifrån sig tallrikarna, nu var hon lika blek, som hon förut varit röd. Det kom ett drag av föraktfull bestämdhet kring den veka munnen. Jag skall vara lockfågel, menar far? Som håller gökungen i boet?

— Du kunde lägga ett ord, vidhöll Rundgren envist, du, som har hand med honom.

— Det gör jag inte! Elin rätade på sig och såg sin far rakt i ögonen. Han vet, vad han vill, och jag gillar det. För det, som är rätt, det är rätt.

(Forts. i nästa n:r.)

En märklig man.

S. A. Andréé.

Senaste veckorna har över nästan hela världen med stark spänning avvaktats vad fynden efter de tre djärva män, som i juli 1897, gingo till väders i avsikt att utforska vad okända polarregioner, skulle bringa i dagen.

Den heroiska bragdens ledare, överingenjören uti patentverket, S. A. Andréé, var, oavsett den gärning, som gjort honom känd för världen, en personlighet av stor resning. Med starka sociala och politiska intressen förenade han ett djupt rättspatos. Efter alla tecken att döma ägde han förutsättningar att kunna göra betydande insatser på det socialpolitiska området i första hand om han förunnats att fullfölja sin verksamma levnad. Hans stadsfullmäktigemandat i huvudstaden, under nittioalets mitt, var självklart en svår missgärning i den då allsmäktiga kommunalhögerns ögon och ett omval måste förhindras, vilket också lyckades.

Andréé var nog djärv att redan då i stadsfullmäktige motionera och även annorledes propagera för kortare normalarbetsdag och i många andra frågor hysa meningar, som voro allt för radikala för de "samhällsbevarande".

Den som skriver dessa rader erinrar sig åtskilliga referat och föredrag samt uttalanden från Andréé i mitten av nittioalet, som livligt speglade hans intressen för allmänna spörsmål.

När man tar del av uttalanden från personliga vänner till Andréé eller till offentliggjord korrespon-

dens mellan honom och hans mor förtätas ytterligare intrycket av mannens lödiga halt.

Det kan ju vara intressant att just nu se vad ingenjör Andréé hade för åsikt angående kvinnans frigörelse och likställighet med mannen i nittioalets början.

I sin bok *Industrin och kvinnofrågan* klarlägger han uppfinningarnas och industrins betydelse för kvinnornas frigörelse. Hävdande att tack vare den vunna ledigheten som därmed uppnåtts kan kvinnorna sluta sig samman, organisera sig, operera gemensamt, delta i offentliga angelägenheter samt med ökad kunskap och intelligens och därmed även med ökad kraft och framgång kämpa för sina rättigheter, d. v. s. för likställighet med männen.

Andréé ansåg naturligt att som förhållandena gestaltats på det ekonomiska livet kvinnan måste delta uti förvärvsarbetet vid mannens sida på allt fler och fler verksamhetsområden. Häri såg han ett medel även till kvinnornas praktiska fostran. Endast genom att nödgas själv kämpa, säger han, lär man sig begripa kampens svårigheter, inse samverkans fördelar, förstå befogenheten i samhällets krav på individen och nödvändigheten att offra smärre intressen för dem som är större.

Utbildning och erfarenheter i praktiska värv gör kvinnan till en betydligt bättre samhällsmedlem och även till betydligt bättre maka, hävdade ingenjör Andréé.

A. V.

Varje medlem

bör bereda sig att deltaga i agitationen för värvandet av nya medlemmar till den soc.-dem. kvinnorörelsen.

Förståelsen och intresset för vår rörelse börjar allt mer vinna insteg bland arbetarkvinnorna. Må vi gå

Int. Koop. Kvinnogilleskonferensen.

De Kooperativa Kvinnogillena höllo sin internationella konferens i Wien i slutet av augusti månad. Konferensen, som nu var den tredje i ordningen, hålles vart tredje år. Ombud från 20 länder hade kommit tillstädes. Utom de 287 utsedda ombuden närvaro representanter för den kooperativa rörelsen och för en hel mängd internationella kvinnosammanslutningar. Bland de senare må särskilt nämnas de socialdemokratiska kvinnorna, representerade genom delegerad från dess verkställande utskott.

Ordföranden framhöll i sitt hälsningstal med eftertryck den ekonomiska och politiska osäkerheten som överallt i världen var rådande och den mörka slagskugga som kastas över de flesta arbetarkvinnors liv till följd av fattigdomen, som genom krigets följder för många gjorts ändå tyngre. "Krigsskuldens gigantiska bördor har sin plats vid varje bord, äter och dricker med mödrarna och barnen."

Åtskilliga frågor rörande kooperativa spörsmål, särskilt berörande kvinnorna rådgjordes om.

En fråga som tillvann sig mycket intresse var: Huruvida framtida mödrar skulle bli befriade från förvärvsarbete genom särskilda familjetilläggsunderstöd eller från hushållsarbete i hemmet, om de voro förvärvsarbetande, genom särskilda åtgöranden från det allmännas sida. Det kanske bör framhållas, att ingen röst höjdes under överläggningen för den extrema ståndpunkt, som intogs av första inledarinnan, att mödrarnas plats ovillkorligen var hemmet, ehuru åtskilliga uttalade som sin mening att möjligheter borde kunna åstadkommas som gäve tillfälle för dem att ägna sig åt hemmen i stället för förvärvsarbete, om de så önskade.

dem till mötes och upplysa dem om våra mål och medel.

Minns att många viktiga frågor fordra kvinnornas medverkan för deras lösning.

Varje medlem alltså en aktiv agitator!

Några ord om hemsysters- verksamheten i Nyköping.

Signe Eklund.

Tanken på att kunna anställa en hemsyster i Nyköping diskuterades vid flera tillfällen inom Nyköpings kvinnoklubb och tog tanken fast form i februari 1928, då klubben genom skrivelser inbjöd samtliga kvinnoföreningar till ett möte i Folkets hus, för att diskutera frågan. Vid detta möte visades stor sympati och förståelse för saken av de närvarande. Den enda punkt, där meningarna voro delade, var om man borde gå in för att anställa en från Hemsysterskolan utexaminerad eller att försöka att få en lämplig person inom staden. För det senare talade såväl läkare som flera av de närvarande. Resultatet av detta möte blev att en kommitté med en ledamot från varje förening tillsattes.

Inom denna kommitté enades man om att försöka få en duglig och passande kvinna, helst ur det bredare befolkningsskiktet till platsen, emedan man ansåg att en sådan var praktiskt förtrogen med förhållandena just inom sådana hem, där hennes hjälp bäst behövdes. Just då kommittén var färdig med sina planer anmäldes en sökande från arbetsförmedlingen, fröken Signe Eklund, vars bild ses här ovan, och som alltigenom visat sig besitta de egenskaper, som äro nödvändiga för detta arbete.

I oktober 1928 började alltså hemvårdarinneverksamheten i Nyköping (titeln hemsyster får ej användas av andra än de, som äro utexaminerade från sådan skola). Vid starten fanns till förfogande 600 kronor; denna summa var gåvor från samtliga kvinnoföreningar i staden. Nu gällde alltså att få in pengar för verksamheten, ty man kommer ej långt med 600 kr. för ett sådant arbete. Tillstånd till en tombola begärdes, gåvor till tombolan erhöles och lotterna fingo en strykande åtgång. En god vinst blev resultatet. Två teatersällskap inom stadens amatörer ha välvilligt ställt sina krafter gratis till förfogande. Likaså har privatpersoner skänkt kontanta bidrag, så offervilligheten har varit stor och vår sak har alltid behjärtats av allmänheten.

Hittills har arbetet uppehållits genom bi-

Anna Pettersson, Gällö, 50 år.

Den 7 juni fyllde kamrat Pettersson 50 år och blev på denna dag högtidligt hyllad av klubben. Blommor och presenter kommo henne rikligt till del och lyckönskningarna voro både många och varma. De tack som riktades till henne för mångårigt trofast och gott arbete för socialdemokratin, utmynnade alla i hjärtlig önskan om långt fortsatt gemensamt arbete för upplysning och fostran av kvinnorna till målmedvetna kämpar för våra idéer.

Ref.

drag på frivillighetens väg och det vill ej säga så litet. Hemvårdarinnan måste ju ha litet i lön, bostad, vedbrand m. m. Därtill avsättes varje månad till pension för vår hemvårdarinna. Telefon finnes också i hennes bostad och allt kostar ju pengar. Den som erhåller hjälp av hemvårdarinnan är pliktig att till kommittén erlægga avgift, men då många hem ej har det så ställt att de kunna betala överstiger utgifterna helt naturligt inkomsterna. Dessa få täckas på frivillighetens väg. Sålunda har kommittén av Nyköpings Sparbank erhållit 500 kr. för 1930.

Vi hoppas nu att ekonomin allt framgent skall bli sådan att vi få behålla vår hemsysterverksamhet och att vi likaledes få ha vår hemsyster, som utfört ett gott och välsignelsebringande arbete i alla dessa hem, som behövt hennes hjälp.

Till kommittén och alla, som på ett eller annat sätt bidragit till att denna verksamhet kunde startas och sedan uppehållas, framföres ett varmt och innerligt tack.

H. J.

DIN PLATS

i organisationsledet är i främsta rummet din plikt mot dig själv, din kär, ditt stånd och din klass, ej en tjänst av dig mot någondera.

kontant-
köparnas
förening

konsum

"Så länge", säger en av Tysklands förnämsta hygieniker, "vi i Tyskland för 64 miljoner invånare icke ha 64 miljoner bäddar i människovärdiga sovrum, i vilka ljus, luft och sol komma in, så länge vi icke kunna skicka den ringaste av dessa miljoner mätt till sängs på kvällen, så länge ha vi ingen rätt att tala om kultur."

Lyckad kvinnokurs i Viskadalen.

Kommunalförvaltning, kooperativ och arbetarrörelse har studerats.

Deltagarna i kvinnokursen vid Viskadalens folkhögskola äro nu återkomna till sina respektive hemorter, nöjda och belättna med den gångna veckan. Det var andra gången en dylik kurs anordnades. Det har varit kvinnoklubbarna i Göteborg som tagit initiativet, men även andra än göteborgskor hade antagit inbjudan så att kursen räknade inalles tjugusju deltagare, därav dock tjugo stycken från Göteborg.

Deltagarna i kursen anlände till skolan på söndagsmiddagen. Ett kaffebord väntade och efter kaffet höll kandidat Björn Sterner ett hälsningstal och redogjorde för de närmaste dagarnas program. Redan efter middagen började arbetet. Det var kandidat Sterner som stod för de första dagarnas föreläsningar. Dessa rörde sig om så aktuella saker som kommunalförvaltningen. Serien omfattade sex föreläsningar, de två första om kommunalförvaltningens grunddrag och de senare om samhället och fattigvården, samhället och barnvården, den offentliga sjuk- och hälsovården, samt barn- och ungdomskolorna. I anslutning till dessa föreläsningar upptog programmet sex övningstimmar, under vilka kursdeltagarna fingo tillfälle att praktiskt tillämpa de lärdomar som inhämtats under föreläsningarna. Bland annat organiserades ett fingerat sammanträde med en fattigvårdsstyrelse, där det både fanns ordförande och understödstagare. En utflykt till Seglora ålderdomshem, där de gamla bjödos på kaffe, får väl också räknas till de praktiska lektionerna.

Deltagare i kvinnokursen vid Viskadalens folkhögskola.

Den andra delen av programmet upptog en rad föreläsningar av folkskollärare Ernst Jungen om modern arbetarrörelse. Hr Jungen höll även två föreläsningar om arbetarorganisationernas mötesteknik.

Tredje delen av kursen ägnades åt kooperativiteten. Dessa föreläsningar skulle egentligen ha hållits av direktör Verner Pehrzon, men som han var förhindrad inträdde i hans ställe inspektör Ivar Broberg. Föreläsningarna omfattade ämnena: "Vilket är det rätta priset på en vara?", "Kooperativ produktion" och "Prisbildningen". Även i anslutning till dessa föreläsningar anordnades diskussion.

Kursen upptog naturligtvis icke endast arbete, även om detta var huvudsaken. Till en kurs på Viskadalen hör även de gemytliga samkvämen. Det första anordnades på söndagskvällen med sång, musik och litet av varje. På fredagen hölls ett samkväm, där kandidat Sterner höll ett intressant föredrag om Harstena, primärkommunen i Östergötland. Avslutningsfesten på lördagskvällen var en historia för sig. Då hade man även utsocknes gäster och bjöd för den skull på en importerad delsbostinta, teaterpjäs — hemskt rolig försäkra kursarna — samt naturligtvis sång och musik.

På söndagsmiddagen var det hela slut och sedan rektor Degerman, kandidat Sterner och hushållsföreståndarinnan avtackats med verser, tal och blommor, kom bussen och hämtade deltagarna till deras respektive hemorter. Alla voro ense om att dessa kvinnokurser äro ett gott initiativ som förtjänar att bli en institution.

Agitera för anslutning till Socialdemokratiska partiet. Det enda verkliga arbetarepartiet.

Överträffar

alla andra

kraftskurpulver

och är dessutom

billigare

Dubbelstor burk à 30 öre.

Säljes överallt.

H 120

Om någon hade sagt kung Alfred, att den tid skulle komma, då en sysslolös familj skulle ha fem stora hus och en lustjakt, under det att människor, som arbeta hårt, skulle bo sex i ett rum och halvsvälta på köpet, skulle han ha sagt, att Gud aldrig skulle tillåta något dylikt att äga rum utom i ett moraliskt fördärvt land.

Bernard Shaw.

Kvinnoklubbar!

Rekvirera Bernard Shavs bok. Se förbundets cirkulär n:r 7 härom.

**Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor**

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

**Fackförenings-
rörelsen.**

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

Elin Blomquist, Stockholm, 60 år.

I medio av augusti fyllde medlemmen i Vasastadens Kvinnoklubb, fru Elin Blomquist, 60 år. Tidigt på morgonen uppvaktades hon av kamraterna från kvinnoklubben men även av andra organisationer som den livliga och vakna Elin Blomquist tillhör, blev hon hjärtligt hyllad. Såväl fackföreningen som fackklubben gjorde sin honnör och som födelsedagen inträffade på fackförbundets kongress vid vilken hon var ombud, passade även denna på att hylla sin mångåriga medlem.

Allas önskan är att Elin Blomquist ännu länge må få äga krafter att verka för de intressen hon så varmt omfattar.

Ref.

ning, Morgonbris, har sålts omkring 3,000 ex., en siffra, som dock är alldeles för låg. Distriktet har under året anordnat en större festlighet i anledning av förbundets 10-åriga och Morgonbris 25-åriga tillvaro, med fru Sigrd Gillner-Ringenson som talare, varjämte de flesta klubbar värdigt sökt fira den internationella kvinnodagen, en del i samarete med fredsorganisationerna på platserna.

Sedan styrelse- och revisionsberättelserna godkänts samt ansvarsfrihet beviljats, behandlades en motion från Essvik i omorganisationsfrågan, som inleddes av fru Frida Holmqvist och sakligt belystes av förbundsstyrelseledamoten fru Disa Västberg. En livlig diskussion följde, i vilken både manliga och kvinnliga talare yttrade sig. Diskussionen utmynnade i ett uttalande, att frågan skulle få anses vilande i avvaktan på resultatet av det av partiet och kvinnoförbundet tagna initiativet i denna fråga. För närvarande är den mindre aktuell. Vi hoppas dock att klarhet vanns och att arbetslusten att organisera kvinnorna stärktes av diskussionen.

Efter en stunds kafferast höll red. M.

**Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri
FOLKETS HUS, STOCKHOLM**

TEL: 2276, Norr 4043

Postgiro 4739

*

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar

Snabbt utförande

Moderata priser

Från distriktskonferensen i Medelpad.

Medelpads soc.-dem. kvinnodistrikt har hållit sin årskonferens varvid klubbarna väl utnyttjat sin representationsrätt. Såväl parti- som ungdomsdistrikt hade sänt representanter.

Efter ett par musiknummer samt unisont avsjungande av Arbetets kvinnor öppnades konferensen av distriktets ordf., fru Hulda Skoglund, med några varmhjärtade välkomstord, varefter till resp. ordf. och sekr. utsågs fruarna Anna Larsson och Erika Olsson.

Av styrelseberättelsen framgick, att en ökning i medlemsnumerären under året inträtt, men fordras dock ytterligare kraftanstängningar för att få en mera nöjaktig medlemsiffra i distriktet. Från föregående konferens hänskjuten fråga om anordnande av en folkhögskolekurs har, tack vare samarbetet med A. B. F., förverkligats, ehuru väl kvinnorna, från vilka idén utgått, bort kunna vara flera vid kursen ifråga.

På anmodan av en av klubbarna har genom distriktets förmedling partiets kvinnliga sekreterare, fru Hulda Flood, under okt.-nov. hållit en föredragningssturné, varvid 11 platser besöktes.

Turnén, som får betraktas som mycket lyckad, gav till resultat en hel del nya medlemmar i arbetarekommuner och klubbar samt anskaffande av 4 nya kommissionärer för Morgonbris.

Distriktets såväl ordf. som övriga ledamöter ha under arbetsåret på bästa sätt sökt bistå klubbarna runt om med föredrag, diskussioner, råd m. m. Av förbundets tid-

Västberg ett instruktivt föredrag i ämnet: Kvinnorna, landstingsvalen och de kommunala valen, uppehållande sig särskilt vid kvinnornas ställning som kandidater. En stunds diskussion gav till resultat ett uttalande om önskvärdheten av att kvinnorna uppmärksammas, då kandidaterna till valen skola nomineras.

Styrelsevalet gav följande resultat: fruor Hulda Skoglund, ordf., Thyra Boström, Essvik, sekr., Stina Lundqvist, Skönsberg, kassör, vilka tillsammans bilda styrelsens v. u. Övriga styrelseledamöter blevo: fruor Nora Östlund, Ortvik, Göta Vänglund, Kubikenborg, Anna Öberg, Sundsvall, och Lissi Johansson. Revisorer blevo Lilly Söderberg, Anny Grelsson och Anna Larsson. Ombud till A. B. F:s distrikt blev fru Erika Olsson med Edit Öberg som suppl.

Sedan ordf. avtackat de närvarande avslöts därefter konferensen med unisont avsjungande av Internationalen.

Förbundsmärket

bör bäras av förbundsmedlemmarna särskilt vid kamratfester, konferenser o. d.

*Rekvireras från förbundsexpeditionen,
Upplandsgatan 1, Stockholm.*

**TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET**

Barnens antal

i en familj är av vital betydelse för ekonomin.

Ny lärobok i könsfrågan

med Adamssons Rådgivare och prislsta mot 45 öres porto, erhålles gratis vid varuköp. Privat avsändare om så begäres.

Nils Adamsson

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1, 3 tr. Tel. 188 86. Postgiro n:r 50196.

För annonsavdelningen: Astrid Johansson, S:t Eriks-gatan 77. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnr. 25 öre. Pre-numeration sker på posten.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Stockholms läns soc.-dem. kvinnodistrikt.

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers samorganisation.

Ordf. och korresp. fru Sigrd Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 116. Kassör fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. Enskede 183.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb

sammanträder första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr.

Ordförande fru Anna Carlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Beda Jansson, Blekingegat. 65, 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb

sammanträder 2:a fredagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kungsh. 67 90.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb

har ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad å lokalen Gustav Vasa automaten, Upplandsgatan 51, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte. Styrelsen.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 97 89.

Föreningen för hembiträden i Stockholm

håller möte 1:sta torsdagen i varje månad (utom juni, juli och augusti) i Studiehomet, Bryggaregatan 12 b.

Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.

Kontor i Stockholm:

Grundad 1865.

Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Norrländsgatan 2,
Slussplan 1-3,

Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60,

Barnhusgatan 18,
Odengatan 52.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Rut Jönsson, Billesholms gruva. Sekr. fru Herta Olsson, Fäladen, Billesholms gruva. Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Ingrid Viberg, Solv. 8, Enskede. Tel. 391.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal. Styrelsen.

Lundby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brämargården, Göteborg. Styrelsen.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller möten 1:sta onsdagen i varje månad i lokalen Götaholmsgatan 1 och 3:dje tisdagen i månaden i lokalen Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda. Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Torsvik och Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr. Sirius 3, 2 tr., Torsvik Lidingö I. Tel. 667.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 9, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte andra tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskapslokaler. Ordf. fru Matilda Pettersson (tel. 13 66, adr. som ovan), sekr. fru Anna Roos, Gärnäsplan 6, 119 77.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby. Styrelsen.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru, Ek-torp. Tel. Skuru 3 59.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra mänd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet i Huvudsta. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Elsa Carlsson, Esplanaden 14. Tel. 527. Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37. Styrelsen.

Tullberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets hus. Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl. Väsby. Styrelsen.